

Õiguskantsler

Hr Mart Mägi
peadirektor
Statistikaamet
stat@stat.ee

Teie nr

Meie 10.05.2017 nr 7-4/170406/1701994

Vanemaealiste internetikasutuse uurimine

Austatud härra Mart Mägi

Statistikaamet viib läbi leibkondade internetikasutust kaardistavat uuringut, mille raames küsitletakse vaid kuni 74-aastaseid inimesi. Teen ettepaneku koguda järjepidevalt andmeid ka vanemate inimeste internetikasutuse kohta. Selgitan laiapõhjalise andmete kogumise olulisust allpool.

Kõnealuse uuringu eesmärk on koguda teavet infotehnoloogiaseadmete ning interneti kasutamise kohta Eesti elanike seas. Uuringuga kogutud andmeid kasutatakse infotehnoloogia- ja kommunikatsioonivahendite (IKT) ning teenuste kasutamise analüüsimiseks. Need andmed annavad väärtuslikku infot sektori olukorra hindamiseks ning võimaldavad tuvastada probleeme ja kavandada tegevusi nende lahendamiseks.¹

Uuringu läbiviimise vahetu õiguslik alus tuleneb Euroopa Liidu õigusest.² Selle kohaselt tuleb uuringusse kaasata 16-74-aastased inimesed.³ Euroopa Liidu õigus ei keela aga ka vanemate inimeste uuringusse kaasamist. Samuti ei näe riikliku statistika seadus ette vanusepiiranguid uuringute läbiviimisel.

Uuringus käsitletavad küsimused annavad olulist teavet Eesti majanduse ning avaliku sektori teenuste kasutamise kohta. Selle uuringuga saadud andmetele tuginetakse mh Eesti infoühiskonna arengukava väljatöötamisel ja rakendamisel.⁴ Seega on uuringuga kogutavad andmed vajalikud arengukavas seatud eesmärkide hindamiseks ning teenuste arendamiseks. Neid andmeid on vajalik teada ka vanemate kui 74-aastaste inimeste kohta, kes moodustavad peaaegu 10% elanikkonnast⁵.

¹ Vt <http://www.stat.ee/infotehnoloogia-leibkonnas>.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21.04.2004 määrus (EÜ) nr 808/2004, infoühiskonda käsitleva ühenduse statistika kohta (EMPs kohaldatav tekst); Komisjoni määrus (EL) 2015/2003, 10.11.2015, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 808/2004 infoühiskonda käsitleva ühenduse statistika kohta (EMPs kohaldatav tekst).

³ Komisjoni määrus (EL) 2015/2003, lisa II(B). Sotsiaalmajanduslike taustaandmetena on vabatahtlik koguda andmeid vanuse kohta, kui vanus on alla 16 või üle 74 või mõlemad (lisa II(D)(2)(d)).

⁴ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, [Eesti infoühiskonna arengukava 2020](#).

⁵ Statistikaameti andmebaasi RV021 (rahvastik soo ja vanuserühma järgi) järgi elas 01.01.2016 Eestis 122268 75-aastaseid ja vanemaid inimesi.

Põhiseaduse § 12 lg 1 näeb ette, et kõik on seaduse ees võrdsed. Erinev kohtlemine vanuse tõttu võib olla põhjendatud vaid juhul, kui selleks on kaalukas põhjendus ning piirang on proportsionaalne.⁶

Juurdepääs internetile on tänapäeval enamiku Eesti inimeste jaoks enesestmõistetav ning vastava teenuse olemasolu võib pidada esmatarbekaubaks. Ka vanemate inimeste jaoks on arvutioskuste õpe ning internetikasutus seotud subjektiivse heaolu ning elukvaliteediga.⁷ See võib olla oluliseks abivahendiks, et toetada vanemaealisi elukorralduslike küsimuste lahendamisel (nt sotsiaalse isoleerituse vältimiseks, praktiliste küsimuste lahendamisel, kui inimese liikuvus on vähenenud, soodustab elukestvat õpet, osasaamist kultuurist jms). On leitud, et see võib avaldada positiivset mõju ka vanema inimese kognitiivsetele võimetele.⁸ Arvestades e-riigi teenuste ning elektrooniliste kommertskanalite pidevat arengut ja oodatava eluea kasvu, ei ole mõistlik IKT oskuste parandamisele vanusepiiri tõmmata.⁹

Leibkondade internetikasutuse uuringuga saadakse ülevaade interneti kasutamisest erinevates eluvaldkondades (mh pangatoimingute tegemiseks, ajalehtede ja ajakirjade lugemiseks, e-posti kasutamiseks, toodete ja teenuste kohta info otsimiseks, muusika kuulamiseks, telesaadete vaatamiseks, toodete ja teenuste ostmiseks jms).¹⁰ Vastavate andmete alusel analüüsitakse, kui palju erinevatesse vanusegruppidesse kuuluvatest inimestest internetti kasutavad ning mis põhjusel on teatud vanuserühmades internetikasutus väiksem. Nii on selgunud, et vanemad inimesed (55-74-aastased) kasutavad nii riigi e-teenuseid kui e-kaubandust teiste vanusegruppidega võrreldes vähem.¹¹ Antud teabest lähtuvalt on analüüsitud selle põhjusi ning võimalikke tegevusi, millega saab inimesi abistada kitsaskohtadest üle.¹²

Võib pidada tõenäoliseks, et vanemate kui 74-aastaste inimeste hulgas on internetikasutus teiste vanusegruppidega võrreldes väiksem.¹³ Selle kohta ajakohaste andmete saamise vajadust ei saa aga pidada vähetähtsaks.

Võrdluseks saab tuua, et 65-74-aastastest küsitletutest 54% kasutab internetti ning arvutikasutajate osakaal on selles vanusegrupis just viimaste aastate jooksul kiiresti kasvanud. Seda on soodustanud interneti leviala laienemine, üha väiksem side- ja teenusekulu ning infotehnoloogia üldine kiire areng. Teisalt on vanemaealistele oluline riigi abi: IT-tugiteenuste ja (baas)koolituste pakkumine ning kättesaadavus (näiteks „Tiigrihüppe“ projekti osana korraldatud arvuti- ja internetikasutamiskursused ning e-bussiprojekt). Tähtis on ka perekonna tugi, sest tihti õpetavad vanemaealistele arvuti ja interneti kasutamist nooremad pereliikmed või sugulased. Mõju on avaldanud ka riigi e-teenuste areng. Märkimisväärselt kasvas internetikasutajate osatähtsus 65–74-aastaste seas varasema aastaga võrreldes nt 2010. aastal (13%-lt 25%-ni), kui riigi olulisemad teenused – näiteks digiallkiri, eesti.ee portaal – muutusid e-teenusteks ning Eesti eri paikades korraldati rohkelt arvuti- ja internetikoolitusi.

⁶ RKÜKo 07.06.2011, nr [3-4-1-12-10](#), p 32, 35.

⁷ T. Tambaum. [55+ rahvastiku internetikasutus ja sotsiaalne aktiivsus](#). Kogumikus L. Sakkeus, L. Leppik (toim). Pilkk hallile alale. SHARE Eesti uuringu esimene ülevaade ja soovitusel poliitika kujundamiseks. Tallinna Ülikool, 2016, lk 180, 196.

⁸ Samas, lk 196.

⁹ Samas, lk 196.

¹⁰ E-kaubanduse kasutajad tellivad tooteid ja teenuseid internetist üha sagedamini, Statistikaamet, 19.09.2016, [pressiteade nr 106](#).

¹¹ J. Ait. Interneti ja e-kaubanduse kasutamise eripäradest. [Sotsiaaltrendid 7](#), Tallinn, 2016, lk 100, 103.

¹² Samas.

¹³ Vanemaealiste interneti kasutamist ning arvutioskusi kaardistati ühekordselt SHARE uuringus 2013. aastal. Vanusegrupis 75 ja vanemad ei kasutanud internetti tollal 83% meestest ning 94% naistest. – Vt lähemalt T. Tambaum. [55+ rahvastiku internetikasutus ja sotsiaalne aktiivsus](#), lk 181, 183, 196.

Internetikasutajate osatähtsuse kasvu 65–74-aastaste seas võis mõjutada ka pensionide kojutoomise lõpetamine.¹⁴ Tõenäoliselt jätkavad need inimesed, kes on varem interneti kasutanud, seda ka vanemaks saades.

Peamiseks põhjuseks, miks vanemaealised interneti ei kasuta, on oskuste puudumine.¹⁵ Vanemad inimesed on interneti kasutamise osas ülejäänud elanikkonnast oskuste puudumise tõttu maha jäänud, samas kui interneti ulatuslikum kasutamine võib aidata elukvaliteeti tõsta. Seejuures on Eesti infoühiskonna arengukava üheks aspektiks võrdsete võimaluste toetamine (sihiks on, et kõigil ühiskonnaliikmetel oleks kompetents neile vajalike e-teenuste kasutamiseks, s.h vanemaealiste IKT-oskustele ja –teenustele tähelepanu suunamine, et parandada neile vajalike teenuste kättesaadavust ning sotsiaalset kaasatust).¹⁶ Digilõhe kahandamiseks on 2017.–2020. aasta riigieelarvesse planeeritud 7,2 miljonit eurot. Eesmärk on suurendada digitaalse kirjaoskuse jm koolitustega ja teavitustööd tehes internetikasutajate osatähtsust rahvastikus 2020. aastaks senisest 88%-st 95%-ni.¹⁷

Eeltoodut arvestades on väga oluline koguda andmeid ka vanemate kui 74-aastaste inimeste internetikasutuse kohta. Puudub kaalukas põhjus eristamiseks 75-aastaseid ja vanemaid inimesi ülejäänud elanikkonnast internetikasutuse andmete kogumisel ning seetõttu ei ole põhjendatud nende uuringust väljajätmine.

Neil põhjustel soovitan Statistikaametil koguda internetikasutuse andmeid ka vanematelt kui 74-aastastelt inimestelt.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Rahandusministeerium
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Haridus- ja Teadusministeerium

Kristiina Albi 693 8404
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee

---

¹⁴ J. Ait. Interneti ja e-kaubanduse kasutamise eripäradest. [Sotsiaaltrendid 7](#), Tallinn, 2016, lk 93-94.

¹⁵ T. Tambaum. [55+ rahvastiku internetikasutus ja sotsiaalne aktiivsus](#), lk 196.

¹⁶ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. [Eesti infoühiskonna arengukava 2020](#), lk 42, 25-26.

¹⁷ J. Ait. Interneti ja e-kaubanduse kasutamise eripäradest. [Sotsiaaltrendid 7](#), Tallinn, 2016, lk 93-94.